

کلزار صوفیہ درایضاح تائیه

مؤلفی

قبصری علامہ اسندن دروہ لولی

مفتی زادہ عبد اللہ

مرحقی محفوظدر

استانبول : آمدی مطبعہ سی

۱۹۲۴ — ۱۳۴۳

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مقدمه

مقصد اصلیمز اولان قصیده‌نک شرحنه باشلامازدن مقدم شو
قصیده مبارکه‌نک موضوعی که تصوفدر تصوفه دأر مجملأ اولسون
قارئین کرامه برفکر ویرمک اوزره بر مقدمه تمهیدینی مناسب کوردم.
تفاسیر صوفیه دن مستقبان اولدینی وجهله جناب کبریا ارواح مجردینی
کسوه جسم و بدنده تجلیساز قلدی یعنی روح برفنوحی عالم احدیت
وجبروتدن قطع و افراز ایدوب عالم ناسوته تنزیل و زوجه جسم بشره
ترویج ایلدی . بو تروج و امتزاجدن ایکی چوجوق قدمهاده زمین
معنوی و مهد آرای وجود آدمی اولدی که بریسی پدرینه تابع ، وطن
اصلی و مقام علوی بی طالب اولان پسر قلب دیگرى مادرینه تابع
و حظوظات سفلیه بی راغب اولان دختر نفسدر .

[۱] الروح من نور عرش الله مبدأها و تربة الارض اصل الجسم والبدن
قد الف الملك الجبار بينهما ليصلحا لقبول العهد والحنن
الروح في غربته والجسم في وطنه فارحم غربياً كئيباً نازخ الوطن مولانا

[۱] روحك مبدائی نور عرشدن اولوب خاک زمینده جسم و بدنک اصلیدر.
عهد میثاق و محن تکالیفه کسب صلاح ایتسونلر ایچون حضرت ملک و جبار بینلرینی
جمع و تألیف ایلدی . روح غربتده ، جسم وطنده در غریب و حزین و وطنندن
بعید اولان روحه صرحت ایت .

زیرا انسان دنیا لان نوع بشر روحه جسمدن مرکب برنادره
خلقت و بر اعجوبه فطرت در که مجبولتی اعتباریله شره مائل اولوب ناسوتیته
ومع هذا حسیض نفسانیتیه مردود و مخذول و فقط سالک راه هدایتک
بو کریوه خبط و خطادن مستثنا بولندیغنی و شو اعتبارله انسانلردن
بر قسمک عارج معارج ملکوتیت اولوب ملکدن اکرم و افضل و بر
قسمکده سافل مسافل مهمیت اولوب انعامدن اخس و اضل اولدیغنی
شارح متون ما اوحی و عالم فنون شم دنی افندمن (ان الله خلق الملائكة و ركب
فيهم العقل و خلق البهائم و ركب فيها الشهوة و خلق بني آدم و ركب فيهم
العقل و الشهوة فمن غلب عقله شهوته فهو اعلى من الملائكة و من غلبت
شهوته عقله فهو ادنى من البهائم) قول کریملیله بیان بیوریور. [۱]

[۴] در حدیث آمد که یزدان مجید	خلق عالم راسه کونه آفرید
یک گروه را جمله عقل و علم وجود	او فرشته است و ندا ند جز سجود
یک گروه دیگر از دانش تهی	هم چو حیوان از علف در فر بهی
این سیوم هست آدمی زاد و بشر	از فرشته نیم او نیمش حز
نیم خر خود مائل سفلی بود	نیم دیگر مائل علوی بود مشوی

[۱] جناب حق ملائکه یی یارادوب آنلرده عقلی، بهائم یی یارادوب آنلرده
شهوئی، بنی آدمی یارادوب آنلرده عقل ایله شهوئی ترکیب ایله بنی آدمدن
هرکیم که عقلی شهوتنه غالبدر ملائکه دن افضل؛ و هرکیم که شهوئی عقلنه غالبدر
بهائم دن ادنی در .

[۲] حدیثده کلدیکه یزدان و مجید خلق عالمی اوچ دورلو یاراندی .
بر فرقه ایچون عقل ، علم وجود وارددر بوفرکه ملکدرکه سجده و تعظیمدن
باشقه بیلمز . دیگر بفرقه علمدن بو شددر علفدن سمیرمش حیوان کبی . بو
اوچنجی فرقه بنی آدم و نوع بشردرکه یاریسی ملکدن یاریسیده صرکبدن در
صرکبدن اولان یاریم سفلییه دیگر یارمده علوییه مائل اولور .

شوحالده انسان (هذا عذب فرات وهذاملح اجاج) فحوای
میبینجه طاتلی و آجی ایکی دکزی جامع اولدی یعنی (هوالذی خلقکم
فنکم کافر و منکم مؤمن) منطوق جلیلنجه نوع بشر مظهر جمال
وجلالات اولق اوزره ایکی یه آریلیر که بری طالب روحانی (عذب فرات)
اولان مؤمن ، دیکری سالک جسمانی (ملح اجاج) اولان کافر در .
[۱] زان که کرمناشد آدم زاختیار نیم زنبور غسل شدیم مار
مؤمنان کان غسل زنبور وار کافران خودکان زهری هم چومار
زانکه مؤمن خورد بکزیده نبات تاچو نحلی کشت ریق او حیات
باز کافر خورد شر بت ازصدید هم زقوتش زهر شد در وی پدید
(فمنهم ظالم لنفسه ومنهم مقتصد ومنهم سابق بالخیرات) نص
الهیسندن مستبان اولدینی وجهله عذب فرات اولان مؤمنلر دخی
اوجه انقسام ایدیور .

(۱) فروضات الیه ایله عمل و محرمات شرعیه دن اجتناب
ایدنلر در که بونلره اهل شریعت دینور . (۲) شهادتن مجتنب و عزائمله
عامل اولانلر در که بونلره اهل طریقت دینور . (۳) ماسوای الیه دن
کلیاً اعراض ایدنلر در که بونلره اهل حقیقت دینور .

هپ شریعت بیل حقیقتدر همان هم حقیقتده شریعت بی کان
فرقلری یوقدر اساسده آنلرک مکربنه آلدانمه بی اذغانلرک

[۱] بی آدم (ولقد کرمنابن آدم) سرنه اوجهتدن مظهر اولدی که
کندیسنه ویرلمش بر اختیار جزئی واردر بو اختیار ی صرف سبیلله بر قسیمی بال
آریسی کی دیکر قسیمی ده ییلان کی اولدی مؤمنلر بال آریسی کی معدن غسل ،
کافر لوده ییلان کی کانون زهر و شر در . چونکه مؤمن نباتک کزیده سی
اولان توحیدی بیدی بال آریسی کی توکریکی یعنی ایجابات عقیده سی حیات و سبب
نجات اولدی . کافر صدیددن شربت بیدی قوتندن آنده زهر پیدا اولدی .

هر عبادتده اولورا اوچ مرتبه هر بری حقدن بزه بر موهبه
 اولی خدمت بری قربت اولور هم او چنجی مرتبه وصلت اولور
 خدمت اولمشدر شریعت بیگمان قربت مولا طریقتدر همان
 هم ده وصلتدر حقیقت ای جوان بو اوچندن معرفت اولمش عیان

شو اعتبارله مراتب بشریه اوچه انشعاب ای دیور (۱) طبقه سفلی ده
 اولان ساکنان منازل ناقصه در که بونلر ظالم لنفسه در (۲) طبقه وسطی ده
 اولان سالکان طریقتدر که بونلر مقتصد و ابرار در لر (۳) طبقه علیاده
 اولان واصلان حقیقتدر که بونلر سابق بالخیرات و (و السابقون السابقون
 اولئک المقربون) مدلول جلیلهجه مقربلر در.

شو ایضاحات اقتطافیه دن صکره بیلیمه سی لازمدر که (ان الله
 خلق الخلق فی ظلمة ثم رش علیهم من نوره فمن اصابه ذالک النور فقد اهتدی
 ومن اخطاه فقد ضل وغوی) حدیث بلاغت مآلی مقتضاسنیجه ظلمت
 جهل و طبیعتده یارادیلان انسانلری ظلمتدن نوره اخراج ایچون نور
 هدایتله مبعوث اولان پیغمبران عظام افندیلر من امتلرینه ایکی درلو
 میراث بر اقلشدر در که ظاهر و باطن علملریدر .

علم ظاهر (کتاب، سنت، تفسیر، فقه، اخبار، آثار) و بونلرک
 تابعلریدر . علم باطن ایسه بلا واسطه غیب الغیبدن مقام اودانا و حالت
 (لی مع الله وقت) الحزده روح شریف نبوی و سر لطیف مصطفوی به
 فیضان ایدن علوم الهیه و معارف غیبیه در . بو علوم و معارف مشرب
 ولایت نبوتدن (ما صب الله تعالی فی صدری شیئاً الا وصیته فی صدر
 ابی بکر) [۱] مدلولنجه مخزن جواهر اسرار محمدیه اولان صدر

[۱] صدرمده کی قلبه دو کیلان شیلرک کافه سنی صدر ابو بکره دو کدم

ابی بکره صب اولمشدر که آندن ده نور محمدیه بی اقتباسده اولان عارفین وواصلینک و بو واسطه ایله الی الابدطالین مستعدینک قبلرینه دو کیلور. بو علومک چوق نوعلری واردر از جمله (ایمان وایقان ، اسلام و احسان ، توبه وعیان ، مشاهده و مکاشفه ، توحید و تجلی ، مقامات و احوال ، قرب و بعد ، وصول ، فناء و بقاء ، سکر و صحو) علوم ذوقیه سی که رساله مزده تفصیل ایدیله جکدر .

وارث علوم محمدیه اولان علما دخی اوچ نوعدر (۱) علوم ظاهریه بی (۲) علوم باطنیه بی عالم (۳) هر ایکیسنی ده جامعدر . ظاهر و باطن علملرینی جامع اولان عارف بالله و عالم باحکام الله اولانلره انسان کامل و مرشد مکمل دینلیر که حضرت جامینک

دست ده بار استان در قطع پشتهای طبع بی عصا مگذر که در راه تو صدجوی و چرست [۱] بیوردینی کبی بونلرک دست ارشاد لرینه تسلیم نفس ایدوب قاطع مراحل و مقامات عالییه واصل اولمیدر زیرا انسان اون لطیفه دن مرکبدر که بشی عالم امره بشی ده عالم خلقه منسوب در . لطائف عالم امر (قلب ، روح ، سر ، خفی و اخفی) لطائف عالم خلق ده (ماء ، هوا ، تراب ، نار و نفس) در لطائف مذکوره عوائق جسمانییه تعلقی طولانیسیله اصول اصلیه سنی اونوده رق قطع ارتباط ایتش کبی اولدی شو اعتبارله بو لطائف ایله اصول عالییه سی بیننده کی مناسبت قدیمه بی آکدیره جق بر مرشدده احتیاج مس ایتدی که تذکیر مرشدله تذکر ایدن لطائف مذکوره کندی اوزرینه وارد اولان جذبات الهیه سببیه وطن اصلی بی طالب و

[۱] بو بیتک ایصاحی فلک الابحار منک (۳۳) نجی صحیفه سننده در

[۲] هرکیم او کندی اصلندن اوزاق قالدی ینه او وصلت زمانی آزار

هم کسی کو دور ماند از اصل خویش باز جوید روز کار وصل خویش (مثنوی)
دی بهرک اصلنه بلکه شئونآدن معرأة اولان ذات البخته واصل
وکندیسی ایچون فناى آم وبقاء اکمل حاصل اولور .

الا ان للانسان عشر لطائف ترکیه منها لدى السادة الملا [۱]
الى العالم العصرى تنسب خمسها وخص من الخلق عدت تعقلا
من الامر قلب ثم روح وسرهم كذلك خفي ثم الاخفي له تلا
وما كان من خلق عناصر اربع وخامسها النفس الابية كمالا
وقد قصدوا بالامر ما قد بدا بكن وبالخلق ما التدرج في الخلق حصلا
لتلك اصول فوق عرش الهنا وان لها للامكان تسلا
فاودعها البارى بكامل قدرة مواضع من خيما الانسان تجتلا

[۱] آگاه اول که انسان ایچون اون لطیفه واردر سادات قوم عندنده ترکب
انسانی لطائف مذ کوره دندر .

بشی عالم امره نسبت اولنور بشی ده عالم خلقندندر . قلب ، روح ، سر ،
خفی و اخفی امر دندر . خلقندن اولان لر عناصر اربمه (ماء ، هواء ، تراب ، نار)
ایله نفسدر قوم عالم امره کن امره ظاهر اولانی ، عالم خلقه ده تدرجاً
حاصل اولانی قصد ایتدیلر . لطائف امره ایچون عرش اعظمک فوقنده اصول
عالیه و عالم لامکانی به تعلق واردر . جناب باری قدرت کامله سیله لطائف مذ کوره بی
بدن انسانیدن مواضع عدیده ایداع ایلدی . لطائف مذ کوره عوائق جسمانیه
و حظوظات نفسانیه یاقلاشده قدیمه اصولی فراموش ایلدی چونکه اصولی ایله
کندی بیننده بعد حاصل اولمشدی . جناب حق طالب وجهنی مکمل الفیر اولان
بر کامله ارشاد ایدنجه به قدر نسیان و بعد تمادی و یا خود ارشاد مذ کوری بعد
ونسیان ایجاب ایلدی . او کامل طالب حقه لطائفی مصلح و اصولی جانبته جاذب
اولدینی حالده توجهله احسان ایدر . توجه مذ کور اصولدن اصل الاصله صکره شئونآندن
معرأة اولان ذات بخته ایصال ایدنجه به قدر تمادی ایلدی . طالب حق بو تقدیرجه
کامل مذ کوردن آم فنا بی حظ ونصیب آ لیر وشو بقادن ده اکملیه ممتاز
اولور .

فقد نسيت لما تدلت اصولها
الى ان يدل الحق طالب وجهه
يجود عليه بالتوجه جاذبا
ومنها لاصل الاصل ثم كمثلها
فيحظى اذا من ذا الفناء بآئمه
[١] فقلبك تحت الثدي الايسر قدر اصـــــبعين الى جنب اليسار تمبلا
كذا الروح تحت الايمن الخط محله
وحل الحفي ما بين صدر وايمن
وفي الجهة النفس النفيسة فاعلمن
بعائق حظ النفس اذا وجب القلي
الى كامل للغير اضحى مكملا
لطائفه نحو الاصول معدلا
الى ان الى الذات المعراة يوصلا
ويمتاز من هذا البقاء باكلا

بالكنز شوراسي ده بيلنمه ليدر كه (٥٠٥) تاريخنده متصوفه
(١٢) به آيرلش وبرفرقه دن ماعداسي طريق ضلاله كيتمشلردر .
(١) اوليايه فرقه سيدر كه بونلر درجه ولايتي احراز ايدن سالكدن
تكليفات الهيه ساقط اولور ومقام ولايت مقام نبوتك فوقنده در
ديرلر (٢) حبيه فرقه سيدر بونلر ديرلر كه مقام حبه واصل اولانلردن
حدود شرعيه رفع اولنور (٣) شمراخيه طائفه سيدر بونلر صورت
زه دوزي تقواده بونلوزلر فقط انس خدايه واصل اولانلردن تكاليف
شرعيه ساقط اولور ديرلر . (٤) اباحيه فرقه سيدر بونلر نفسمزه مالك
ديكلز وهر كسك عرضي ومالي بزه حاللدر ديبه رك مانع مشتهياتي
تكفير ايدرلر (٥) حاليه فرقه سيدر بونلر الاله چاله رق رقص وسماع ايدرلر

[٦] قلبك ، صوله طوغرو ايكي يارمق مقداري ميل ايتك صورتيله صول
ممكن آلتنده در . روح ده صاغ ممكن آلتنده ، سر صدر ايله ايسر آراسنده در .
خني صدر له ثدي ايمن آراسنده حلول ، اخفاده وسط صدر ده تحصل ايتمشدر .
نفس نفيسه جبهه بي عناصر ده بدن قالبني منزل قيلمشدر

واوزمانده بیهوش اولوب شیخمزدن بزه حال کلدی دیرلر (۶) حلولیه طائفه سیدر بونلر جناب رب متعال کوزل شیلره حلول ایتدیکندن بونلره نظر لازمدر دیرلر وحقدن بزه صفت کلدی دیه رک باقی شیر واپوشورلر بلکه حیوان کبی ده پیشیرلر (۷) حوریه فرقه سیدر بونلرک زعمی اثنای ذ کرده مدهوش اوله رق جنتدن حوری کلیده مجامعت ایدرلر ایتمس (۸) واقفیه فرقه سیدر بونلر عقول بشر جناب حتی ادرا کدن عاجزدر دیه رک صفات والاسنی تفکردن توقف ایدرلر . (۹) متجاهلیه فرقه سیدرکه کسوه فسق وفجوره بورینه رک سببی صورانلره خوف ریادن ایچون دیرلر . (۱۰) متکاسلیه طائفه سیدر بونلرک اعتقادی نوع بشرک دنیایه کله سندن مراد تن بسله مکدر . (۱۱) الهامیه فرقه سیدر بونلر کتب شعرا بی الهام خداددر دیه رک مطالعه ایدوب قرآن کریمی مطالعه بی ترک ایدرلر .

[۱] نامه کش عنوان نه قال الله یا قال النبی است حاصل مضمون آن خسران روز محشر است

شمدی کورد کارک اهل تقلید	بکزه من آنلره کر شیخ و مرید
نه شریعت نه طریقت آکلر	نه مجاز ونه حقیقت آکلر
حال صاحب لری قلت اوزره	حکم معدومده ندرت اوزره
اکثری دیش بیله یوب قربانه	کوز دیگر نذره باقار احسانه
بوکا راضیمی اولور رب خبیر	حلقه ذ کر اوله دام تزویر
طالغه توحیدی دیوجوش ایدرلر	عشقی آچغه می نوش ایدرلر
کورسه لر بر کوزل اوغلان کلیور	دیلهر تکیه یه قربان کلیور
ستر ایچون ایلدیکی خذلانی	حاجی بکتاشه ایدر بهتانی

[۱] شرح وایضاحی فلك الابحار منک (۱۹) نجی صحیفه سننده در

دیه لر ساقط اولور مش تکلیف	حاش لله نه در اول قول سحیف
نیجه زندیق و حلولی مشرب	بولنور نیجه وجودی مذهب
آنلرک عرقنه کیرمش شیطان	وارد اول زمزه ده ضعف ایمان
خارق عاده نه سوزلر سویلر	ینه دعوی کرامت ایلر
اولیا اهل ضالتمی اولور	اوله ملحدده کرامتمی اولور
مذهبه دائر اولان صحبتدن	الحذر بونلر ایله الفتدن
صائمه اسلافه ویرر نقصانی	بونلرک ظاهر اولان بطلانی
سویلمز حق سلفده کفتار	برکوی بونلری ایلر انکار
ایله غیری طریقه رغبت	وار ایکن راه کتاب وسنت
ویردی او مذهبه الله شرفی	یتیشور سا که طریق حنفی
قومدی علم عقائدده قصور	دخی سر مذهبمز بو منصور
اوله کمره خطر گاه سلوک	آنلرک مسلکیدر راه سلوک
اولمسون لیک عقیده کده خلل	بلکه مقبول اوله نقصان عمل

(۱۲) فرقه اهل حقدر که قرآن حکیمی دلیل، سنت سنیه بی رهبر
قیله رق شرع شریفدن سرمو انحراف ایتزلر بونلر حقیقت حال محمدی
اولان فقر تامه ایریشوب عشق و محبتله حریم حرم قدس الهی
و حطیم کعبه (ارنا الاشیاء کما هی) ده (الفقر فیخری) طبلنی اعلان واسرار
(لی مع الله وقت) نی بیان ایتشلردر بونلره صوفیه و اهل تصوف دینور که
ایکی قسمدر (۱) اصحاب تلویندر که بونلر مقام سکرده بولمه لری
طولایسیله معجز الافهام کلماته ترنم ساز اولور لر فقط بونلر کی شراب عشق
یزدانی نوش ایدوب انوار ذات لایزالیده مست و مستغرق اولمیا نلرک
بونلر حقنده کف لسان ایتمه لری ایجاب ایدر زیرا دریای اسرار
وحدت تموج ایدنجه سفینه لفظه را کب اولان اصحاب تلویندن

بعضیاری (انا الحق) بعضیاری (ایس فی جبتی سوی الله) بعضیاری
 (سبحانی ما اعظم شانی) بعضیسی (یامن یرانی ولا اراه کم اذا اراه ولا
 یرانی) سوزلریله نغمه پرداز اولورلر قال النبی صلی الله علیه وسلم
 (ان لله شراباً اعدہ لاولیائه اذا شربوا سکروا و اذا سکر و اطابوا و اذا اطابوا
 طاشوا و اذا طاشوا طاروا و اذا طاروا طربوا ثم قاموا هموا ثم شخصوا بصروا
 ثم ذابوا خلصوا ثم بلغوا وصلوا و اذا وصلوا بقوا و اذا بقوا صاروا ملوکاً فی
 مقعد صدق عند ملک مقتدر و اذا وجدوا هذا بقولون قولاً لا یفهمه
 (الالسکاری) [۱]

[۲] الان الرموز دلیل صدق علی المعنی المغیب فی الفؤاد
 وکل العارفين لهارموز والغازتدق علی الاعادی
 ولولا اللغز کان القول کفرأ وادی العالمین الی الفساد

[۱] بو حدیثی محقق قنوی حافظ شرحنده شرح و ایضاح ایدیورسه ده
 معتبرات سائرده کوریلهدی . معنای حقیقی شو یله در (محققاً جناب خالق
 ایچون شراب . معنویلر واردرکه و لیلری ایچون حاضرلادی . اولیای کرام
 او شرابدن ایچدن کورنده سرخوش ، سرخوش اولدقلرنده نفسک الوات
 و اخباشدن طاهر اولورلر . طاهر اولدقلرنده وجودک نقلتندن خفیفله شیرلر .
 خفیفلشدکلرنده معانی و حقایق طرفنه اوچارلر . اوچدقلرنده نشاطیاب صکره
 عالم معناده قثم و متحیر اولورلر . صکره کوزلرنی قالدیروب عجائب ملکوتی
 کوریرلر . صکره وجود بشریه لری اریبه رک خالص وصافی اولورلر . صکره
 صرته وحدته بالغ و مقام بقایه و اصل اولورلر . باقی بالله اولدقلرنده ملک مقتدر
 عندنده اولان مقعد صدق مقامنده ملوک اولورلر . شو مقای بولدقلرنده بر
 سوز سویلرکه او سوزی آنجق سکران حقیقی و تجلی ذات خدا نورلرنده
 مستقرقلر فهم و ادراک ایدرلر

[۲] اگاه اول که رموز قلبده غائب اولمش . معنی اوزره صدقک دلیلیدر .
 هر بر عارف ایچون رموز و اعدایه دقیق و مستور اولان لفرلر واردر . اکر لفر
 اولسه ایدی قول اصطلاحاتی بیلمیانلر عندنده کفر ، عالمی فساده مؤدی اولوردی .

(۲) ارباب تمکیندر بونلر احوال اسکردن قورتلش و حالت صحوده بولنلش اولان بر جماعت مقبوله درکه اقوال و افعاللرنده شریعت غرادن قیل قدر آریلازلر بونلرک فضاءلنده (من اراد ان یجلس مع الله فلیجلس مع اهل التصوف) بیورلدی

[۱] ای خنک ان مرد کزو خودرسته شد در وجود زنده پیوسته شد وای ان زنده که بامرده نشست مرده کشت وزنده کی بجست دنیلدی که تصوفسز تفقه ایدن تفسق ، تفقهسز تصوف ایدن تزندق ، بینلرینی جمع ایدن تحقق ساحه سنه آتیلش اولور شو اعتبارله اهل تمکین اهل تحقیق در .

دل صافیلری دریای عمیق	قوم صوفیه در اهل تحقیق
وارد اول زمره ده چوق صاحب حال	واصل رتبه اعلاهی کمال
نه خطا انلره ایتمک اسناد	فعل بدعت ایله قول الحداد
ایله تخطئه قول فصوص	اصطلاحات اوله شاید مخصوص
هیچ باقیشمز هله اهل دینه	افترا حضرت محی الدینه
کورفتو حاتی کیم اول نحریر	نیجه اسرار ایدر آنده تحریر
حقلرنده صاقین ایتمه مهتان	حاصلی ایله به کور کف لسان

(تصوف) بر علمدر که نفسک عیوب رزیه و صفات ذمیه سندن باطنی تصفیه جهتی آنکله بیلینیر ، رزائلدن تطهر و فضائل ایله تزیین طریق آنکله ممکن اولور جناب جنید (التصوف ان یمتک الحق عنک و یحییک به) قولیله منتهای تصوفه اشارت بیوریور ماهیت

[۱] مسعوددر او کیسه که کندی وجود مرده سندن قورتیلوب بر مرشدحک وجودینه ایریشدی. آجینیر او دیری به که میت ایله او طوردی ده اولدی و دیریلکی صیجرادی یا خود دیریلک آزادی

تصوفی تعریفده کی اقوال مشایخک بیکی تجاوز ایتدیکی و بلکه محققین صوفیه عندنده داخل تحت عبارہ اولمدیغی جواهر بواہرده مذکوردر (مبنای تصوف) شرعشریفہ تمسک ، شہادتین تجنیدر بونک ایچون حضرت جنید (بز تصوفی قیل وقالدن دکل ؛ بلکه آچلق و او یانیقلقدن حظوظات نفسیه و مستحسنات دنیویہ پی ترکدن آلدق) دیور

(تصوفک موضوعی) تزکیه و تصفیہ جهتندن قلب و حواسک افعالیدر (فائده سی) ظاهر و باطنک اصلاحی اولوب (اساسی) عباداته عکوف ایله حقه انقطاع و زخارف دنیویہ دن اعراضدر (ارکانی) اوندرکه تجرید توحید ، فهم سماع ، حسن عشرت ، بذل و ایثار ، ترک اختیار ، سرعت وجد ، کشف خواطر ، کثرت اسفار ، ترک اکتساب ، تحریم ادخاردر .

بو علم شریف جناب نبوتما بک (من عمل بما علم ورثه الله علم ما لم یعلم) حدیثیله اشارت بیوریلان علم موروثدر شعرا یتنک میزان کبراسنده کی تحقیقاتندن مستباندرکه بو علم شریفه بلکه منبع شریعتہ اطلاع اسرار طریقتی عارف و متسلسلاً جناب فخرالرساله متصل اولان بر مرشدک زیر جناح ارشادینه التجا ایتمکه حصولپذیر اولور بو بابده کی تفصیلات کله جکدر فقط ساحه ارشاده آتیلان هر بر ارباب سلوکه یوز درجه پی بیلوب مقتضاسیله حرکت مهمات لازمه دندر درجات مذکورہ اون بابده مندرجدر .

(برنجی باب) بدایت سلوکه درکه یقظه ، توبه ، انابه ، محاسبه ، تفکر ، اعتصام ، فرار ، خلوت ، عزلت ، ریاضتدر .

(ایکنجی باب) ابواب سلوک منزله سنده درکه خزن ، خوف ،

رجا ، خشوع ، زهد ، تقوی ، ورع ، تبتل ، عبادت ، عبودیت ، حریت در .

(اوچنجی باب) معاملات سلوکیه در که مراقبه ، حرمت ، اخلاص ،

تهذیب ، استقامت ، توکل ، تفویض ، ثقہ ، تسلیم ، تصوف در .

(دردنجی باب) اخلاق مرضیه در که خلق ، تواضع ، ایثار ،

فتوت ، صدق ، حیاء ، شکر ، صبر ، رضا ، انبساط در

(بشنجی باب) اصول سلوکیه در که قصد ، عزم ، اراده و مرید ،

مراد ، ادب ، یقین ، انس ، ذکر ، فقر ، غنادر

(آلتنجی باب) اودیة سلوکیه در که احسان ، علم ، حکمت ،

بصیرت ، فراست سکینت ، طمانینت ، همت ، قربت در

(یدنجی باب) حالات و احوال سلوکیه در که محبت ، عشق ،

شوق و اشتیاق ، وجد و تواجد ، برق و ذوق ، عطش ، دهشت ، حیرت ،

قلق ، غیرت در

(سکزنجی باب) ولایات سلوکیه در که ولایت ، سر ، غربت ،

استغراق ، غیبت ، وقت ، صفا ، سرور ، تلوین ، تمکین در

(طقوزنجی باب) حقایق سلوکیه در که مکاشفه ، مشاهده ، تجلی ،

حیات ، قبض ، بسط ، سکر ، صحو ، فصل ، وصل در

(اوننجی باب) نہایات سلوکیه در که معرفت ، فنا ، بقا ، تحقیق ،

تلبیس ، وجود ، تجرید ، تفرید ، جمع و جمع الجمع ، توحید در

درجات مذکورہ قسماً مقدمہ دہ ایضاحی ایجاب ایتدیکندن

مقدمہ دہ ، مقدمہ دہ ایضاح ایدلینلر دہ آشاغیدہ تفصیل ایدیلہ جکدر

(بقظہ) او یانقلق دیمکدر حضرت خدا یا داوود او یانلق اول واخوان

دینه لیت قیل ، بکا طاعتده موافقک اولیان هر بر دوست سنک
ایچون دوشاندر اکا مصاحب اوله بیورمشدر

حضرت محمد صلی الله تعالی علیه وسلم افندمزه خطاباً (قل
انما اعظکم بواحدة ان تقوموا لله [۱] بیوریلور شو اعتبارله نوع
بشر بدایت حالنده غفلت اویقوسنه طالمش اولدیغندن انتباه و بیدارلغنه
دلالت ، کهواره جهالتدن ایقاظ ایدن بر بیدارک ساحه صرفانه
شتابان اولوق اوامرالتهیه مقتضاسندندر زیرا انتباهدن مراد انتباه
روحیدر بو بایده علی روایة حضرت نبی نک (الناس نیام اذا ماتوا
انتبهوا) و (عینای تنامان ولاینام قلبی عن رب الانام) قول شریفی
ارباب عرفانه درس عبرت بخش ایتمکده در

[۲] چون بحق بیدار نبودجان ما هست بیداری چودربند آن ما (مشنوی)

(توبه) رجوع دیمکدر مشایخ کرام بیوریورکه توبه حکم
خدایه مخالفندن موافقته رجوعدن عبارتدر ذوالنون مصرینک بیانی
وجهله توبه تعلق اعتباریله اوج قسمدر (۱) عوامک توبه سی اولوب
زلاتدن (۲) خواصک توبه سی اولوب غفلاتدن (۳) اخصک توبه سی
اولوب رؤیت حسنا تندر .

شیخ اکبر حضرت تلمری (تحفة البره) نام رساله لرنده بیوریورکه
توبه نک کمالی ذنوبه ندامتله قلبک یا نقلیغیدر بونک ایچون دینیلدی که
توبه ندامتدر ، عوام و خواصه تعلق ایدر عوام مؤمنین ، خواص

[۱] یا محمد سن بونلره دی که بن سزه بر خصلت حسنه الله وعظ
ایدرم که او خصلت سزک خالصاً لوجه الله خواب غفلتدن اویانوب کهواره
جهالتدن قاتمکدر

[۲] چونکه بزم جائز حقه بیدار اولمازسه بیدار لغمز روحزک بندنده در .

فاسقینک توبه سی صغائر دندر بونلر ارواحدن صف ثالثه در توبه نك
ایکنجی قسمی فاسقلرک عوامنک توبه سیدر که بوده آتی معنایه اطلاق اولنور
۱- ندم ۲ عودت ایتهمک قصدیه کناهلری ترک ۳ مظالمی اهلنه رد
۴ فرائضی اعاده ۵ طاعتده نفسی اذابه ۶ بکادن عبارتدر اوچنجی قسمی
کافرلرک توبه سیدر که بوده اسلامه رجوعله در اما خواصک توبه سی
ایکی قسمدر برنجیسی صف اولده بولنان اخصک توبه سیدر که بوتوبه
قلبی ذکر الله دن مشغول قیلان شیلر دندر ایکنجیسی خواصک توبه سیدر که
بونلرک توبه سی افکار دنیویه دندر بونلر صف ثانیده اولوب اخصک
عوامی و عوامک خواصیدر .

کفت رورودست من بیکارشد وین نصوح تو کونون بیمارشد [۱]
توبه کردم حقیقت باخدا نشکنم تاجان شدن از تن جدا مشوی
بعدازان محنت کرا بارد کر پارودسوی خطرالا که خر
سرویدر که بر قول ذنوبندن اجتناب ایتیه رک جهنمدن قورقارم
دیسه، عمل ایتیه رک جنته مشتاقم دیسه، سنته اتباع ایتیه رک پیغمبری
سوه رم دیسه، مهرینی تقدیم ایتیه رک معانقه حوره اشتیاقم وار دیسه
یالانچیدر و عندالله غیر تائبدر زیرا تائب (ان الله یحب التوابین) نص
جلیله چه حبیب الله و حبیب رسول الله در جناب نبی علیه السلام (الله
عندده تائب شهید منزله سنده در ذنبه مصر اولدینی حالده استغفار
ایدن ریسیسی استهزا ایشمش کیدر) بیوریور .

[۱] نصوح دیدی که کیت کیت بن ایشسز اولدم و سنک بونصوحک شمدی
خسته اولدی . خدایه حقیقی توبه ایندم که جان نندن آیریلانجه به قدر
بوزمیه جنم . او محنتد نصکره مسکبدن باشته بنه آ یاغنی خطر طرفته کیم ایله تیر؟
بو بیتلرده مثنونیک بشنجی جلدنده مبین و غایت لطیف ایکی قصه سنه اشارت واردر .

(انابت) اللهم رجوع ديمكدر زير رجوعك اوج قسمي واردر که
برنجيسنه توبه ايکنجيسنه انابت اوجنجيسنه (اوبه) ديرلر (وانيوالی ربکم)
الح آیت کریمه سی تفسیرنده انابه ایچون تفصیلات واردر .
(محاسبه) فی الحدیث (حاسبوا انفسکم قبل ان تحاسبوا ووزنوا
اعمالکم قبل ان توزنوا و موتوا قبل ان تموتوا) وینه پیغمبر من بیور بیور که
(کونلری خیر وشرده مساوی اولان مغبون ، کونی دوندن شرلی
اولان محروم ، کونی کوندن زائد اولیان نقصانده ، نقصانده اولان
ایچونده موت خیرلی در) حضرت مولانا

کفت احمد هر که دوروزش بیکست هست مغبون و گرفتار شکست [۱]
سوی دوزخ می رود این رد باب مانداندر احتراق واضطراب
قولیه بو حدیثی تفسیر اییدیور (اعتصام) تمسک و تحفظ دیمکدر .
قال تعالی (واعتصموا بحبل الله جميعاً) وقال (واعتصموا بالله هو مولاکم)
وقال (ومن يعتصم بالله فقد استمسك بالعروة الوثقى) بو اوج آیت
اعتصامک مراتبی کو سترمه که کافیدر .

الای یوسف جانی چه در چاه بدن مانی بکیر این جبل قرآن برابر آبر عرش سبحانی [۲]
(فرار) خلق و وسائطدن حقه قاچنمق دیمکدر . جناب حقه
(ففروا الی الله انی لکم نذیر مبین) و (ففررت منکم لما خفتکم فوهب لی
ربی حکماً و جعلنی من المرسلین) نظم جلیلی فرارک فضیلتنی
کو سترمه که در .

[۱] احمد علیه السلام بیوردی که هر کیم که ایکی کونی خیر وشرده بردر
او کیمسه مغبون وشکه گرفتاردر هر کیم که خیری شرنه مغلوبدر بومر دودالهی
جهنم طرفنه کیدر؛ احتراق واضطرابده قالیر

[۲] ای یوسف جان ایچون بدن قویوسنده قالیر سیک جبل قرآنی طوتده
عرش رحمنک اوستنه کل

فرار اوج تسمدر برنجیسی عقیده وسی جهتیله جهلدن علمه ، جهلدن علمایه ، حذر وعزم جهتندن کسلدن تشره ، ثقه ورجایونندن دارلقدن بوللغه فراردرکه عوامه ایکنه جیسی خبردن شهوده ، رسومدن اصوله ، حظوظدن تجریده فراردرکه خواصه اوچنجیسی ماسوادن حقه فراردرکه اخصه مخصوصدر .

(خلوت) قلب اوینی عقائد فاسده ، اخلاق رزیله دن تخلیه در حدیث الهیده (یا داود فرغلی بیتاً اکن فیه) یعنی نم ایچون بر او بوشالت که اوراده اولهیم وارد اولمشدر

[۱] دل زاغیارخالی کن چوعزم کوی ماداری نظر بر غیر مافکن چوقصد روی ماداره مولانا

[۲] قعرچه بکنزیده کو عاقلست زانکه در خلوت صفاهای دلست
ظلمت چه به ز ظلمتهای خلق سرنبرد آنکس که کیرد پای خلق
خلوت از اغیار بایدنی زیار بوستین بهردی آمدنی بهار (مثنوی)
بیتریله خلوتک ایکی قسمنه اشارت بیورلمشدر .

(عزالت) بوکله نك عینی علمه ، زاسی زهده ، لامی لاه اولسنه ، تاسی تقوایه دلالت ایدرکه صاحب علمک رضای باری ایچون زهد و تقوایله پایدینی عزلتی مقبول دیمکه اشارتدر .

[۳] کرتوخواهی عزت دنیاودین عزلتی از مردم عالم کزین

[۱] ما:ام که بزم کوییزی قصد ایدرسک کوکلی اغیاردن خالی قیل ، مادام که بزم یوزیزی قصد ایدرسک بزم غیریمزه نظر ایته
[۲] کیم که عاقلدرقوی دبی اختیار ایتدی چونکه خلوتده کوکل صفالری واردر . قوبونک ظلمتی خلقک ظلمتلرندن ایدر خلقک آ یاغنی طوتان سره مطلع اولدی . باردن دکل ، اغیاردن خلوت لازمدر کورک بهار ایچون دکل ، قیدش ایچوندر .

[۳] ترجمه ومباحث مهمه فلك الابحارضك (۶۴) صحیفه سننده در

عزالت آمد کنج مقصودای حزین لیک اکر بازهد و علم آید قرین
عزالتی بی عین علم آن ذلتست و ربود بی زاد زهد آن علتست بهاء الدین آملی
(ریاضت) فتوحاتده بیوریلپور که ریاضت نفسی تذلیل و عبودیتله
الجام در شواعتبارله بزجه ریاضت نفسی برو فاجرک تبه لدیکی ارض کبی قیلار
[۱] خاک شو خاک تاروید کل که بجز خاک نیست مظهر کل مولانا
ینه فتوحاتده بیوریلپور که قوم عندنده ریاضت ایکیدر بریسی نفسک
طبعندن خروج معناسنه اولان ریاضة الادب دیکری طلبله مرادک صحتی
معناسنه اولان ریاضت طلبدر فقط بزجه ریاضت تهذیب اخلاقدن عبارتدر
[۲] حکمت اندر رنج تن تهذیب عقل و جان تست قصد و اعظز جراحاب و لکد بر منبرست
(حزن) بو حزن عبادانک فوتنه و مخالفاتده کچن عمره یا پیلیر
حدیثده (ان الله یحب کل قلب حزین) بیوریلپور که عوام، خواص،
اخصه تعلق اعتباریله اوچ قسمی واردر. برنجیسی خدمتده تفریطه،
طاعتده تقصیره، ضیاع ایامه اولان حزندر که عوامه ایکنجیسی قلبک
شهود حقدن غفلتی و ماسوایه میلنه اولان حزندر که خواصه اوچنجیسی
بعض عارضه طولایسیله اولان حزندر که اخصه مخصوصدر.

(تبتل) ماسوادن کلیاً منقطع اولوب حضرت حقه توجه معناسنه
اولان تبتلک تفصیلی (واذکر اسم ربک وتبتل الیه تبتیلاً) نص کریمنک
تفسیر لرندن آرانلیدر.

(عبادت-عبودیت) اقصای خضوعک غایه سی اولوب ایکی درلودر
بریسی عبادت ذاتیه مطلقه دیکری عبادت صفاتیه مقیده در. قسم ثانی
اختیاری اولدیغی ایچون تفاضل بشر آنکه تظاهر ایدر و بوقسم درده
[۱] طوپراق اول طوپراق که کل یتنه زیرا مظهر کل طوپراقدن بشقه سی

دکدر [۲] تفصیلی فلك البحار منک (۲۷) نجی صحیفه سننده در